Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILS WAHL
esitatud 11. mail 2017[1]

Kohtuasi C-278/16

Kriminaalmenetlus Frank Sleutjesi vastu
Muu menetlusosaline:
Staatsanwaltschaft Aachen

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Landgericht Aachen (Aacheni teise astme kohus, Saksamaa))

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Direktiiv 2010/64/EL – Artikkel 3 – Õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses – Mõiste „oluline dokument“ – Käskotsus (Strafbefehl)

1. Euroopa Liidus direktiiviga 2010/64/EL[2] tagatud õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses on võtmetähtsusega teetähis selliste isikute menetlusõiguste tugevdamisel, keda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanekus, vastavalt Euroopa Ülemkogu Stockholmi programmis sedastatule[3]. Euroopa Liidu Nõukogu on selgelt märkinud, et „[k]ahtlustatavad või süüdistatavad isikud peavad toimuvast aru saama ning suutma end mõistetavalt väljendada. Kahtlustatav või süüdistatav isik, kes ei räägi või mõista menetluskeeleks olevat keelt, peab saama kasutada suulist tõlget ja oluliste menetlusdokumentide kirjalikku tõlget“[4]. Sellel taustal on Euroopa Kohtul avanenud tänu käesolevale eelotsusetaotlusele võimalus täpsustada oma kohtupraktikat seoses direktiiviga 2010/64[5].

2. Põhikohtuasjas küsib Landgericht Aachen (Aacheni teise astme kohus, Saksamaa) sisuliselt Euroopa Kohtult seda, kas käskotsus (*Strafbefehl*) tuleb liigitada kriminaalmenetluses „oluliseks dokumendiks“, mille peab direktiivi 2010/64 artikli 3 kohaselt tõlkima, kui selle adressaadiks olev isik ei valda saksa keelt.

3. Esitan alljärgnevalt põhjused, millest tulenevalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata sellele küsimusele jaatavalt.

1 Algkeel: inglise.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT 2010, L 280, lk 1).

3 Euroopa Ülemkogu, „Stockholmi programm – avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel“ (ELT 2010, C 115, lk 1 ja 10).

4 30. novembri 2009. aasta nõukogu resolutsiooni teekaardi kohta, mille eesmärk on tugevdada kahtlustatavate või süüdistatavate isikute menetlusõigusi kriminaalmenetluses (ELT 2009, C 295, lk 3) lisa.

5 Vt kohtuotsused, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686) ja 9.6.2016, Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423).

I. Õigusnormid

A. Direktiiv 2010/64

4. Direktiivi 2010/64 põhjendustes 14, 16 ja 30 on märgitud:

„(14) Nende isikute õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele, kes ei räägi või ei mõista menetluses kasutatavat keelt, on sätestatud [Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni; edaspidi „EIÕK“] artiklis 6, mida on tõlgendanud Euroopa Inimõiguste Kohus oma kohtupraktikas. Käesoleva direktiiviga lihtsustatakse nende õiguste kasutamist praktikas. Sel eesmärgil kavatsetakse käesoleva direktiiviga tagada kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses, et tagada nende õigus õiglasele kohtulikule arutamisele.

[…]

(16) Mõnes liikmesriigis on suhteliselt väikeste õigusrikkumiste korral karistuse määramise õigus muul asutusel kui kriminaalasjades pädeval kohtul. Näiteks võib tegu olla suures ulatuses toime pandud liikluseeskirjade rikkumisega, mis võidakse teha kindlaks liikluskontrolli käigus. Sellistel juhtudel ei tuleks nõuda, et pädev asutus tagaks kõik käesoleva direktiivi kohased õigused. Kui liikmesriigi õiguses on sätestatud pisirikkumiste eest karistuste määramine sellise asutuse poolt ja õigus kriminaalasjades pädevasse kohtusse edasi kaevata, tuleks käesolevat direktiivi kohaldada üksnes kõnealuses kohtus pärast sellist edasikaebamist toimuvate menetluste suhtes.

[…]

(30) Menetluse õigluse tagamine eeldab, et kahtlustatava ja süüdistatava isiku huvides tõlgitakse olulised dokumendid või vähemalt nende asjakohased lõigud vastavalt käesolevale direktiivile. Teatud liiki dokumente tuleks alati käsitada selle eesmärgi saavutamise seisukohast olulistena ja seetõttu tuleks need tõlkida, näiteks otsused, millega võetakse isikult vabadus, süüdistused või süüdistusaktid ja kohtuotsused. Liikmesriikide pädevad asutused otsustavad omal algatusel või kahtlustatava või süüdistatava isiku või tema õigusnõustaja taotlusel, millised muud dokumendid on menetluse õigluse tagamiseks olulised ja tuleks seetõttu samuti tõlkida.“

5. Direktiivi 2010/64 artikli 1 („Sisu ja kohaldamisala“) lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiiviga sätestatakse eeskirjad õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses […]

2. Lõikes 1 osutatud õigused tekivad isikul hetkest, mil liikmesriigi pädevad asutused on talle ametliku teatega või muul viisil teatavaks teinud, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanekus, ning kehtivad kuni tema suhtes menetluse lõpetamiseni, mille all mõistetakse lõpliku otsuse tegemist küsimuses, kas ta on kuriteo toime pannud, sealhulgas kohtuotsuse tegemine ja edasikaebamisotsus, kui see on asjakohane.

3. Kui liikmesriigi õiguses on sätestatud pisirikkumiste eest karistuse määramine muu asutuse kui kriminaalasjades pädeva kohtu poolt ja kõnealuse karistuse määramise võib sellisesse kohtusse edasi kaevata, kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes kõnealuses kohtus pärast sellise edasikaebuse esitamist toimuvate menetluste suhtes.“

6. Direktiivi 2010/64 artiklis 3 („Õigus oluliste dokumentide tõlkele“) on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et kahtlustatavale või süüdistatavale isikule, kes ei mõista asjaomases kriminaalmenetluses kasutatavat keelt, võimaldatakse mõistliku ajavahemiku jooksul kõikide oluliste dokumentide kirjalik tõlge, et kindlustada talle võimalus kasutada õigust kaitsele ja tagada menetluse õiglus.

2. Oluliste dokumentide hulka kuuluvad otsused, millega võetakse isikult vabadus, süüdistused või süüdistusaktid ja kohtuotsused.

3. Pädevad asutused otsustavad iga juhtumi puhul, kas oluliseks peetakse ka mõnda muud dokumenti. Kahtlustatav või süüdistatav isik või tema õigusnõustaja võivad esitada selleks põhjendatud taotluse.

4. Ei nõuta selliste oluliste dokumentide lõikude tõlkimist, mis ei ole asjakohased kahtlustatavale või süüdistatavale isikule tema vastu esitatud kahtlustuse või süüdistuse sisu tutvustamise seisukohast.

5. Liikmesriigid tagavad, et kooskõlas siseriiklikes õigusaktides sätestatud menetlustega on kahtlustataval või süüdistataval isikul õigus vaidlustada otsus, mille kohaselt ei ole dokumentide või nende lõikude tõlkimine vajalik, ning juhul kui kirjalik tõlge tehti, võimalus esitada kaebus selle kohta, et tõlke kvaliteet ei ole piisav menetluse õigluse tagamiseks.

[…]

9. Käesoleva artikli alusel pakutav tõlge on piisava kvaliteediga, et tagada menetluse õiglus, kindlustades eelkõige, et kahtlustatav või süüdistatav isik on teadlik tema vastu esitatud kahtlustuse või süüdistuse sisust ja on võimeline kasutama õigust kaitsele.“

B. Saksa õigus

7. Kohtute seaduse (Gerichtsverfassungsgesetz; edaspidi GVG) §-s 184 on muu hulgas sätestatud, et kohut peetakse saksa keeles.

8. GVG §-s 187 on koos direktiivide 2010/64 ja 2012/13/EL[6] rakendamisest tulenevate muudatustega sätestatud:

„1. Kui süüdistatav või süüdimõistetu ei valda saksa keelt või on kuulmis- või kõnepuudega isik, määrab kohus talle tõlgi või tõlkija, kui see on vajalik tema menetlusõiguste teostamiseks kriminaalmenetluses. Kohus selgitab süüdistatavale talle arusaadavas keeles, et viimati nimetatu võib taotleda kogu kriminaalmenetluseks tasuta tõlgi või tõlkija määramist.

2. Saksa keelt mittevaldava süüdistatava menetlusõiguste teostamiseks kriminaalmenetluses on üldjuhul vajalik vabadust piiravate dokumentide, süüdistusaktide, käskmenetluses tehtud kohtuotsuste ja veel jõustumata kohtuotsuste kirjalik tõlkimine […]“

9. Saksa kriminaalmenetlusseadustiku (Strafprozessordnung; edaspidi „StPO“) § 37 lõikes 3 on sätestatud, et „juhul kui menetlusosalisele tuleb vastavalt kohtute seaduse § 187 lõigetele 1 ja 2 teha kättesaadavaks kohtuotsuse tõlge, siis tuleb kätte toimetada kohtuotsus koos tõlkega“.

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT 2012, L 142, lk 1).

10. StPO § 407, mis käsitleb käskotsuse tegemise võimalust, lõikes 1 on sätestatud, et „kriminaalmenetluses […] võib õigusrikkumise eest prokuratuuri kirjaliku taotluse alusel määrata õiguslikud tagajärjed ilma kohtuistungita kirjaliku käskotsusega. Prokuratuur esitab sellise taotluse, kui ta leiab uurimistulemuste alusel, et kohtuistungi pidamine ei ole vajalik. Taotluses tuleb ära näidata täpsed õiguslikud tagajärjed. Seejärel esitatakse avalik süüdistus."

11. StPO §-s 410, mis käsitleb vastuväiteid käskotsusele ja selle lõplikku jõustumist, on sätestatud:

„1. Süüdistatav võib kahe nädala jooksul alates käskmenetluses tehtud kohtuotsuse kättetoimetamisest esitada kirjaliku või suulise kantseleis protokollitava vastuväite käskmenetluses kohtuotsuse teinud kohtule […]

2. Vastuväites võib piirduda teatavate küsimustega.

3. Kui käskmenetluses tehtud kohtuotsusele ei ole tähtaegselt vastuväidet esitatud, muutub see samaväärseks jõustunud kohtuotsusega."

II. Asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

12. Amtsgericht Düren (Düreni esimese astme kohus) tegi 2. novembril 2015 Aacheni prokuratuuri (Staatsanwaltschaft Aachen) taotluse alusel Madalmaade kodanikust ja Madalmaades elava süüdistatava Frank Sleutjesi suhtes käskotsuse (edaspidi „vaidlusalune käskotsus"), millega süüdistatavale määrati omavolilise lahkumise eest avariikohalt 30 päevamäära (päevamäär 30 eurot) suurune trahv ja lisaks võeti talt ära juhtimisõigus. Juhilube väljastavale asutusele anti korraldus keelata süüdistataval enne üheksa kuu möödumist uuesti kasutada välisriigis väljastatud juhiluba ja jätta talle selle aja jooksul väljastamata Saksamaa juhiluba. Samuti märgiti käskotsuses, et juhtimisõiguse äravõtmise tõttu on tal keelatud kasutada Saksamaal juhtimisõigust. Lisaks mõisteti süüdistatavalt välja menetluskulud.

13. Vaidlusalune käskotsus sisaldab teavet võimalike õiguskaitsevahendite kohta. Selles on muu hulgas märgitud, et käskotsus jõustub ja see pööratakse täitmisele, kui süüdistatav ei esita vastuväidet kahe nädala jooksul käskotsuse kättetoimetamisest arvates teatises nimetatud esimese astme kohtule – käesoleval juhul Amtsgericht Dürenile (Düreni esimese astme kohus) – kirjalikult või kohtu kantseleis protokollitult. Kirjaliku vastuväite osas selgitati teabes õiguskaitsevahendi kasutamise kohta, et tähtaega on järgitud ainult juhul, kui kirjalik vastuväide on kohtusse laekunud enne kahe nädala möödumist. Lõpuks on õiguskaitsevahendi kasutamise kohta esitatud teabe eraldi lõigu viimases lauses märgitud: „Kirjalik vastuväide tuleb esitada saksa keeles."

14. Käskotsus toimetati süüdistatavale kätte 12. novembril 2015 väljastusteatega tähtkirjaga. Süüdistatavale toimetati käskotsus kätte saksa keeles. Ainult käskotsusele lisatud teave õiguskaitsevahendi kasutamise kohta toimetati talle samal ajal kätte koos hollandikeelse tõlkega.

15. Süüdistatav saatis 24. novembril 2015 kell 20.32 e-kirja Amtsgericht Dürenile (Düreni esimese astme kohus), milles ta esitas märkused käskotsuse kohta üksnes hollandi keeles. 26. novembril 2015 – samuti üksnes hollandi keeles – esitas ta Amtsgericht Aachen'ile (Aacheni esimese astme kohus) järelepärimise selle kohta, kas 24. novembri 2015. aasta e-kiri on kohale jõudnud. Amtsgericht Düren (Düreni esimese astme kohus) teatas süüdistatavale 1. detsembri 2015. aasta kuupäeva kandva kirjaga, mis postitati 8. detsembril 2015, et kohtule saadetav kiri tuleb koostada saksa keeles. Enne seda, 1. detsembril 2015, esitas süüdistatava praegune kaitsja telefaksiga vastuväite vaidlusaluse käskotsuse vastu ja taotles ühtlasi kaebetähtaja ennistamist.

16. Amtsgericht Düren (Düreni esimese astme kohus) tunnistas 28. jaanuari 2016. aasta kohtumäärusega süüdistatava vastuväite 2. novembri 2015. aasta käskotsuse vastu hilinemise tõttu vastuvõetamatuks. Samal ajal jättis ta süüdistatava esitatud taotluse kaebetähtaja ennistamiseks rahuldamata, kuna kaebetähtaja ennistamise taotlust ei olnud piisavalt põhjendatud. Kõnealune kohtumäärus toimetati kaitsjale kätte 2. veebruaril 2016. Kaitsja esitas 4. veebruari 2016. aasta telefaksiga, mis saabus kohtusse samal päeval, selle kohtumääruse peale viivitamatu kaebuse, mis on nüüd eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses.

17. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et süüdistatav ei valda saksa keelt GVG § 187 lõike 1 tähenduses. Samuti leiab ta, et Amtsgericht Düreni (Düreni esimese astme kohus) 28. jaanuari 2016. aasta otsus on korrektne, ent liidu õigusest ja eeskätt direktiivi 2010/64 artiklist 3 võib tuleneda erinev lahendus. Sellega seoses juhib ta tähelepanu, et erinevalt GVG § 187 lõikest 2 ei viidata StPO § 37 lõikes 3 käskotsustele. Tema hinnangul ei ole Euroopa Kohtu praktikas selgelt lahendatud küsimust, kas käskotsused tuleb süüdistatavatele tõlkida. Kui see on nii, siis peaks ta järeldama, et vastuväite esitamise tähtaja kulgemine ei ole alanud. Leides, et direktiiv 2010/64 ei nõua sellist tõlgendust, ent kaheldes selles siiski, muu hulgas Saksamaa kohtute lahknevaid seisukohti arvestades, on eelotsusetaotluse esitanud kohus otsustanud menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmise küsimuse:

„Kas [direktiivi 2010/64/EL] artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et StPO § 37 lõikes 3 sisalduv mõiste „kohtuotsus“ hõlmab ka käskotsuseid StPO § 407 jj tähenduses?“

18. Kirjalikud seisukohad on esitanud F. Sleutjes, Saksamaa valitsus, Tšehhi ja Madalmaade valitsused ning komisjon. Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 76 lõikele 2 kohtuistungit ei peetud.

III. Analüüs

A. Vorm

19. Saksamaa valitsus on seisukohal, et kohaldatavaid Saksa õigusnorme tuleb tõlgendada nii, et mõiste „kohtuotsus“ StPO § 37 lõikes 3 hõlmab ka käskotsuseid StPO § 407 jj tähenduses. Seega on nimetatud valitsus seisukohal, et põhikohtuasjas vaidluse lahendamine ei sõltu eelotsuse küsimusest.

20. Sellega seoses piisab märkimisest, et eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamise küsimused, mis liikmesriigi kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille paikapidavust Euroopa Kohus ei pea kontrollima, on asjakohased[7]. Ei ole ilmne, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt taotletav direktiivi 2010/64 artikli 3 tõlgendus ei oleks seotud tema menetluses oleva asja faktiliste asjaoludega või selle esemega, et põhikohtuasjas tõstatatud tõlke küsimus oleks hüpoteetiline või et Euroopa Kohtu valduses ei oleks vajalikku faktilist ja õiguslikku teavet, et anda kasulik vastus eelotsuse küsimusele. Seetõttu ei muuda Saksamaa valitsuse esitatud kahtlused eelotsusetaotluse vastuvõetavust küsitavaks.

21. Eelotsuse küsimuse sõnastusest võib pealtnäha jääda mulje, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib Euroopa Kohtult StPO § 37 lõike 3 tõlgendust, mille andmiseks Euroopa Kohtul ei ole ELTL artikli 267 kohaselt pädevust. Siiski nähtub eelotsusetaotluse põhjenduskäigust selgelt, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib hoopis direktiivi 2010/64 artikli 3 tõlgendust. Seetõttu tuleb eelotsuse küsimus vastavalt ümber sõnastada.

7 Vt kohtuotsus, 8.12.2016, Eurosaneamientos jt (C-532/15 ja C-538/15, EU:C:2016:932, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

22. Lisaks ma ei nõustu komisjoni ettepanekuga sõnastada eelotsuse küsimus ümber nii, et selles sisalduks ka taotlus tõlgendada direktiivi 2012/13. Kooskõlas eespool viidatud asjakohasuse eeldusega ei või eeldada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus on mittetäielik, kuna selles ei viidata sellele teisele direktiivile. Otse vastupidi, miski ei toeta järeldust, et eelotsusetaotluse esitanud kohus oleks olnud teadmatuses sellest teisest direktiivist: eelotsusetaotluses tsiteeritakse kohtuotsust Covaci,[8] milles tõlgendati ka direktiivi 2012/13. Igal juhul võib ta esitada Euroopa Kohtule eraldi küsimuse selle direktiivi tõlgendamise kohta, kui ta peaks seda vajalikuks pidama[9].

23. Eeltoodut arvestades näib mulle, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas direktiivi 2010/64 artiklis 3 nimetatud „oluline dokument“ hõlmab käskotsust StPO § 407 jj tähenduses.

B. Sisu

1. Käskotsus on direktiivi 2010/64 artikli 3 kohaselt „oluline dokument“

24. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kaldub eeltoodud kujul ümbersõnastatud küsimusele vastama eitavalt. Seevastu kõik oma seisukohad esitanud menetlusosalised on vastupidisel arvamusel.

25. Enne sellele küsimusele vastamist tasub meenutada, et StPO § 407 jj tähenduses käskotsuse andmise menetlus on lihtsustatud menetlus, milles ei nõuta ärakuulamist ega kohtuistungit *inter partes*. Konkreetsemalt on Euroopa Kohus leidnud, et Saksa õiguses ette nähtud käskotsus tehakse *sui generis* menetluse põhjal. Selles menetluses saab süüdistatav osaleda võistlevas menetluses – mille käigus ta saab täies ulatuses kasutada oma õigust olla ära kuulatud – ainult nii, et ta esitab kõnealusele otsusele vastuväite[10].

26. Seetõttu pole üllatav, et Euroopa Kohus leidis, et sellise isiku olukord, kes soovib esitada vastuväidet tema suhtes tehtud veel jõustumata käskotsusele, kuulub ilmselgelt selle direktiivi kohaldamisalasse, mistõttu sellel isikul peab olema õigus direktiiviga 2010/64 tagatud suulisele ja kirjalikule tõlkele[11].

27. Kohtuotsuses Covaci palus prokuratuur siseriiklikul kohtul anda välja käskotsus, milles muu hulgas määratakse, et vastuväide tuleb esitada saksa keeles. Siseriiklikul kohtul tekkisid kahtlused ja ta palus Euroopa Kohtul muu hulgas selgitada, kas direktiiviga 2010/64 on vastuolus siseriiklikud eeskirjad, mis ei luba käskotsuse adressaadil, kes ei valda saksa keelt, esitada oma vastuväide käskotsusele muus keeles, mida ta mõistab. Euroopa Kohus vastas sellele küsimusele eitavalt, ehkki ta lisas, et siseriiklikud asutused võivad sõnaselgelt lubada vastuväidet esitaval isikul seda teha, kui nad peavad asjaomast dokumenti „oluliseks dokumendiks“[12].

28. Mis puudutab käskotsuse enda tõlget, mis on keskne küsimus käesolevas asjas, siis kohtuasjas Covaci ei palutud Euroopa Kohtul seda teemat käsitleda. Ent ei ole vaja kahelda: kahtlustatavad või süüdistatavad, kes ei mõista saksa keelt, peavad mõistliku aja jooksul saama selle tõlke. See tuleneb direktiivi 2010/64 artikli 3 sõnastusest, kontekstist ja eesmärgist.

8 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686).

9 Vt selle kohta kohtuotsus, 17.7.2014, Torresi (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

10 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punktid 20 ja 41).

11 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 27).

12 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punktid 47–50).

29. Kõigepealt, mis puudutab *sõnastust*, siis on direktiivi 2010/64 artikli 3 lõikes 1 nõutud, et tagada tuleb „kõikide oluliste dokumentide kirjalik tõlge, et kindlustada talle võimalus kasutada õigust kaitsele ja tagada menetluse õiglus“. Direktiivi 2010/64 artikli 3 lõige 2 täpsustab, et „[o]luliste dokumentide hulka kuuluvad otsused, millega võetakse isikult vabadus, süüdistused või süüdistusaktid ja kohtuotsused“. Nagu direktiivi 2010/64 põhjendus 30 kinnitab, ei ole see loetelu ammendav [13].

30. Erinevalt komisjonist ei ole ma nii kindel, et käskotsuse võiks samastada „süüdistuse või süüdistusaktiga“. On muidugi tõsi, et Euroopa Kohus on otsustanud, et käskotsust tuleb direktiivi 2012/13 kohaselt pidada üheks puudutatud isiku vastu esitatud süüdistusest teavitamise viisiks [14]. Ent erinevalt süüdistusest või süüdistusaktist on käskotsus kohtu poolt tehtav otsus, mis jõustub, kui sellele ei esitata tähtaegselt vastuväidet. Seetõttu on sellel teatavad sarnasused direktiivi 2010/64 artikli 3 lõikes 2 nimetatud „kohtuotsusega“ [15]. Olenemata sellest, kas tegemist on neist ühe või teisega, tundub iseenesestmõistetav, et käskotsuse tõlge on oluline, et tagada adressaadile võimalus mõista selle sisu ja sellest tulenevalt kasutada oma kaitseõigusi karistuse vastu, mis käskotsusega määratakse. Seetõttu tuleks see alati liigitada „oluliseks dokumendiks“ direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses.

31. Teiseks kinnitab direktiivi 2010/64 *kontekst* järeldust, et käskotsus on „oluline dokument“ direktiivi 2010/64 artikli 3 tähenduses.

32. Viitaksin siin koos Madalmaade valitsusega direktiivi 2010/64 artikli 1 lõikele 3. Selle sättega on direktiivi kohaldamisalast välja jäetud teatavad pisirikkumiste eest määratavad halduskaristused. Selle sätte eesmärk on direktiivi 2010/64 põhjenduse 16 kohaselt loobuda muidu haldusorganil lasuvast kohustusest tagada kõik direktiivi kohased õigused juhul, kui nende järgimist oleks ebamõistlik nõuda. See põhjendus täpsustab, et see kehtib eriti liikluseeskirjade rikkumise puhul, mida pannakse toime suures ulatuses ja mis võidakse teha kindlaks liikluskontrolli käigus – parim näide võiks siin olla lubatud piirkiiruse ületamine. Samas kinnitab see ka seisukohta, et selline kohtuotsus nagu vaidlusalune käskotsus, mis võib kaasa tuua karistuse määramise liikluseeskirjade rikkumise eest asjades, kus ei ole tegemist pelgalt kiiruseületamisega, on tüüpiline näide dokumendist, millega seoses on kohaldatavad direktiivis sätestatud õigused.

33. Ja viimaks toetab direktiivi 2010/64 *eesmärk*, mis nähtub selle põhjendusest 14, samuti seisukohta, et käskotsus tuleb lugeda „oluliseks dokumendiks“, mis nõuab tõlget, kui süüdistatav ei mõista saksa keelt. Eesmärk on „tagada kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses, et tagada nende õigus õiglasele kohtulikule arutamisele“. Nende isikute õigus suulisele ja kirjalikule tõlkele, kes ei räägi või ei mõista menetluses kasutatavat keelt, on sätestatud EIÕK artiklis 6. Õiglase kohtumenetlusega seotud nõuete järgimine eeldab selle tagamist, et süüdistatav teab, milles teda süüdistatakse, ja saab ennast kaitsta [16]. Direktiiv aitab kaasa selle õiguse kasutamisele praktikas.

34. Kui mitte nõuda sellise käskotsuse tõlget, millega määratav karistus võib lõplikult jõustuda, eriti kui selle adressaat ei mõista seda otsust, kuna ta ei valda saksa keelt, siis kahjustaks see selgelt isiku õigust õiglasele kohtumenetlusele. Sisuliselt ei saakski ta kohtust õigust.

13 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 45).

14 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 61).

15 Sellega seoses tuleb märkida, et mõistet „kohtuotsus“ tõlgendatakse tsiviil- ja kaubandusasjade kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise Brüsseli režiimis laialt. Vt eeskätt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 2 punkt a, milles on sätestatud, et „kohtuotsus“ on „liikmesriigi kohtu lahend, sealhulgas dekreet, määrus, otsus või täitemäärus, samuti kohtuametniku otsus kohtukulude kohta“. Vt sellega seoses kohtuotsus, 2.4.2009, Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

16 Vt selle kohta kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

35. Eeltooduga ei ole vastuolus fakt, et direktiivi 2010/64 artikli 3 lõike 3 kohaselt võivad pädevad asutused iga juhtumi puhul otsustada, kas oluliseks peetakse ka mõnda muud dokumenti. Loomulikult käsitleb see säte dokumente, *mida juba ei peeta olulisteks direktiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt* [17].

36. Samuti ei muuda kohtuotsus Balogh küsitavaks minu ettepandud lahendust. Nimetatud kohtuasi puudutas sellise Austrias tehtud lõpliku kohtuotsuse tunnustamist Ungaris, millega István Baloghile mõisteti karistuseks vangistus ja kohustati teda hüvitama kohtukulud. Austrias I. Baloghi suhtes läbi viidud kriminaalmenetlus oli juba lõppenud ja tema õigus tõlkele oli selles menetluses tagatud. See oli aluseks, miks Euroopa Kohus otsustas, et direktiiv 2010/64 ei ole kohaldatav sellise tunnustamismenetluse suhtes [18].

37. Kõigest eeltoodust järeldub, et selline dokument nagu käskotsus StPO § 407 jj tähenduses on „oluline dokument“ direktiivi 2010/64 artikli 3 tähenduses. Seega tuleb see tõlkida, kui selle adressaat ei mõista saksa keelt.

2. Täiendavad kaalutlused seoses õigusega tõlkele kriminaalmenetluses direktiivi 2010/64 artikli 3 kohaselt

38. Arvestades eeltoodud seisukohast tulenevaid tagajärgi, tuleks täiendavalt kaaluda teatavaid aspekte seoses õigusega tõlkele kriminaalmenetluses vastavalt direktiivi 2010/64 artiklile 3, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul võib olla neist abi tema ees oleva asja lahendamisel.

39. Ühest küljest on see õigus universaalne, kuivõrd direktiiv 2010/64 ei piira isikuliselt nende isikute ringi, kes võivad kasutada direktiivi pakutavat kaitset. Ainus nõue, mida tuleb täita, et see kaitse kuuluks kohaldamisele, on see, et isikule on teatatud, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos.

40. Teisest küljest ei määratleta direktiivis 2010/64 keelt, milles kuriteos kahtlustatav või süüdistatav, kes ei mõista menetluse keelt, peab saama oluliste dokumentide tõlke. Miski ei viita sellele, et see peaks olema selle isiku emakeel. Otse vastupidi, nimetatud direktiivi artikli 3 lõikest 4 tulenevalt on selge, et tõlke eesmärk on tutvustada kahtlustatavale või süüdistatavale „tema vastu esitatud kahtlustuse või süüdistuse sisu“. Seetõttu näib võimalik kasutada nn releekeelt, mida asjaomane isik mõistab, juhul kui selle kasutamine ei toimu meelevaldsetel põhjustel.

41. Viimati nimetatud säte võimaldab liikmesriikidel konkreetselt mitte tõlkida oluliste dokumentide lõike, mis ei ole asjakohased kahtlustatavale või süüdistatavale tema vastu esitatud kahtlustuse või süüdistuse sisu tutvustamiseks. Ent mida see säte ei võimalda, on asendada olulise dokumendi tõlge isikule arusaadavas keeles täiendava teabega tema käsutuses olevate õiguskaitsevahendite kohta, nagu juhtus põhikohtuasjas. Lisaks peab tõlge – olenemata valitud keelest – olema direktiivi 2010/64 artikli 3 lõike 9 kohaselt piisava kvaliteediga, et tagada menetluse õiglus. Puudutatud isikul on artikli 3 lõike 5 kohaselt õigus esitada kooskõlas siseriiklike menetluseeskirjadega kaebus tõlke kvaliteedi või selle puudumise peale.

42. Mis puudutab tähtaja küsimust, siis kehtib direktiivi 2010/64 artiklis 3 ette nähtud õigus tõlkele kriminaalmenetluses artikli 1 lõike 2 kohaselt alates hetkest, mil isikule teatatakse, et teda kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanekus, ning kehtib kuni lõpliku otsuse tegemiseni küsimuses, kas ta on kuriteo toime pannud, hõlmates kohtuotsuse tegemist ja edasikaebemenetlusi, kui see on asjakohane. Olulise dokumendi tõlget ei pea esitama olulise dokumendiga samal ajal,

17 Kohtuotsus, 15.10.2015, Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686, punkt 49).

18 Kohtuotsus, 9.6.2016, Balogh (C-25/15, EU:C:2016:423, punktid 36–40).

kuivõrd direktiivi artikli 3 lõikes 1 on sätestatud, et tõlge tuleb isikule võimaldada „mõistliku ajavahemiku jooksul“. Olgu sellega kuidas on, vaevalt on mul vaja rõhutada, et asjaomasele isikule tuleb samuti võimaldada mõistlik aeg olulise dokumendi sisuga tutvumiseks ning asjakohasel juhul sellele vastamiseks.

43. Direktiivis 2010/64 ei ole ette nähtud ühtegi konkreetset meedet, mille liikmesriigid peavad võtma, kui rikutakse õigust tõlkele. Seega on neile jäetud võimalus valida kõnealuse sätte eesmärgi saavutamiseks erinevate sobivate lahenduste vahel, olenevalt võimalikest erinevatest olukordadest [19]. Selleks võib näiteks ennistada siseriiklikus õiguses ette nähtud vastuväite esitamise tähtaja [20] või jätta see vajaduse korral kohaldamata [21].

44. Igal juhul on selge, et liikmesriigil on keelatud mõista menetluse keelt mittemõistva isiku üle kohut, kasutades selleks olulisi dokumente, mis peaksid olema, aga ei ole sellele isikule tõlgitud. Selline menetlus mitte ainult ei jäta direktiivi ilma kogu selle praktilisest mõjust, vaid rikub ka EIÕK artiklis 6 ette nähtud kaitseõigust ja õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, mille järgimisele praktikas direktiiv on mõeldud kaasa aitama. Seetõttu näib mulle liikmesriikide huvides tagada, et „mõistlik ajavahemik“, mille jooksul kuriteos kahtlustatav või süüdistatav peab sellised tõlked saama, oleks nii lühike kui võimalik.

45. Eelotsusetaotluse esitanud kohus käsitleb eelotsusetaotluses seda, milline on tema arvates direktiivi 2010/64 artikli 3 rikkumise mõju käskotsusele vastuväite esitamise suhtes. Ta märgib, et vaidlusaluse käskotsuse ilma hollandikeelse tõlketa kättetoimetamise tõttu on kogu see akt kehtetu. Selle tagajärjel ei ole vastuväite esitamise tähtaeg veel üldse kulgema hakanud.

46. Selles suhtes tuletaksin meelde, et vastavalt menetlusautonoomia põhimõttele võivad liikmesriigid liidu eeskirjade puudumisel kehtestada kohtumenetluses sellised tähtajad, nagu nad vajalikuks peavad. Ent võrdväärsuse põhimõtte kohaselt ei või kuriteos kahtlustatavaid ega süüdistatavaid, kes ei mõista menetluse keelt ega saa seetõttu oma direktiivist 2010/64 tulenevaid õigusi kaitsta, panna ebasoodsamasse olukorda võrreldes isikutega, kes mõistavad seda keelt ja kes on tõenäolisemalt menetlust läbi viiva liikmesriigi kodanikud [22]. Seetõttu ma nõustun eelotsusetaotluse esitanud kohtuga, et käskotsusele vastuväite esitamise tähtaeg ei tohiks hakata kulgema enne, kui isik saab kätte käskotsuse korraliku tõlke. Mis tahes lühem tähtaeg võiks kahjustada kaitseõigust ning ühtlasi tõhususe põhimõtet [23].

IV. Ettepanek

47. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Landgericht Aacheni (Aacheni teise astme kohus, Saksamaa) küsimusele, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiivi 2010/64/EL (õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses) artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et selline dokument nagu käskotsus Saksamaa kriminaalmenetlusseadustiku (Strafprozessordnung) § 407 jj tähenduses on „oluline dokument“, mis tuleb tõlkida, kui selle adressaat ei saa aru saksa keelest.

19 Vt analoogia alusel kohtuotsus, 17.7.2008, Raccanelli (C-94/07, EU:C:2008:425, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 Vt nt kohtuotsus, 22.3.2017, Tranca jt (C-124/16 (C-188/16 and C-213/16, EU:C:2017:228, punkt 51).

21 Vt seoses liidu õigusest tuleneva siseriiklike kohtute kohustusega jätta liidu õigusega vastuolus olev siseriikliku õiguse tõlgendus kohaldamata nt kohtuotsus, 19.4.2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika.

22 Vt seoses mõneti teistsuguste asjaoludega kohtuotsuss, 24.11.1998, Bickel ja Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, punkt 26) ja 27.3.2014, Grauel Rüffer (C-322/13, EU:C:2014:189, punkt 20).

23 Vt käskotsusele vastuväite esitamise tähtaja kohta seoses direktiiviga 2012/13 kohtuotsus, 22.3.2017, Tranca jt (C-124/16, C-188/16 ja C-213/16, EU:C:2017:228, punkt 51).